

## **Ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse muutmise eelnõu väljatöötamiskavatsus**

### **Sissejuhatus**

Ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse (edaspidi *ELMS*) kehtestamise eesmärk oli haldus- ja maksukoormuse vähendamise teel parandada väikeettevõtjate maksukäitumist ja suurendada vabatahtlikku maksukuulekust. Eeskätt oli probleeme füüsiliste isikute vahelistelt teenustasudelt maksude maksmisega. Vaatamata maksuseadustes sätestatud kohustustele ei deklareeritud ega tasutud paljudel juhtudel füüsiliste isikute vahel osutatud teenuse eest makstud tasult makse. Kohustus jäi täitmata erinevatel põhjustel – teadmatus, deklareerimisega kaasneva bürokraatia või lisanduva rahalise kohustuse tõttu. Kehtestatud erikorra lihtsustati nii maksude tasumise protsessi kui ka vähendati maksukoormust.

Maksustamise erikorra rakendamine eeldas mahukat IT-arendust nii ettevõtluskonto kasutamise teenust pakkuva krediidasutuse kui ka maksuhalduri poolt. Ettevõtluskonto avamise võimaluse lõi krediidasutustest üksnes AS LHV Pank. Ainsaks ettevõtluskonto pakkujaks on ta jäänud tänase päevani. Vaatamata sellele on kasutajate arv kiirelt kasvanud. Kui 2019. aasta jooksul avas ettevõtluskonto 1 702 inimest, siis 2020. aasta lõpuks oli see arv kasvanud 3 740 inimeseni ja 25.10.2022 seisuga oli ettevõtluskontol juba 10 704 kasutajat. Eeskätt on see sobilik lahendus neile füüsilistele isikutele, kes oma põhitegevuse kõrvalt osutavad väikeses mahus mõne teenuse või müüvad enda valmistatud kaupa. Viimastel kuudel tehakse ettevõtluskontot kasutades igas kalendrikuus ligi 9 000 tehingut kogusummas veidi enam kui 1,5 miljoni euro eest. Kuigi esialgsed mõjuhindangud olid tagasihoidlikumad, siis juba eelmisel aastal koguti ettevõtluskonto kaudu makse ligi 1,9 miljonit eurot. Populaarsuse põhjuseid on tõenäoliselt mitu – alates madalast halduskoormusest maksude maksmisel, maksustamisreeglite lihtsusest ja arusaadavusest ja lõpetades madala maksukoormusega.

Samas on viimasel ajal muutunud ka ettevõtluskeskkond. Covid-19 pandeemia mõjul on märkimisväärselt kiirenenud harjumuspärase töö tegemise viiside ümberkujunemine - platvormitöö, virtuaalne töö, diginomaadlus, iseendale tööandjaks olemine ja iseseisvad lepingupartnerid. 2021. aastal viis Arenguseire Keskus läbi küsitlusuuringu „Platvormitöö Eestis 2021“<sup>1</sup>, mille raames uuriti muuhulgas ka platvormitöö tegijate kasutatavat ettevõtlusvormi. Ettevõtluskonto oli uuringu teostamise hetkel valinud üksnes 2% vastanutest, kuid tänu lihtsusele ja madalale maksukoormusele nähti selles suurt potentsiaali platvormitöö tegijate hulgas. Uuringus prognoositi, et ettevõtluskonto laialdasem kasutamine võiks riigieelarvesse tuua 68 miljonit maksutulud. Ettevõtluskonto laiema kasutuselevõtu soodustamine tagaks riigile ka uutelt töövormidelt suurema maksutulude laekumise, kuid ettevõtluskonto kasutatavuse suurendamiseks tuleks ajakohastada selle tingimusi ja kaasnevaid võimalusi.

### **I. Probleem, sihtrühm ja eesmärk**

---

<sup>1</sup><https://www.riigikogu.ee/arenguseire/tooturu-uurimisprojekt/>

## 1. Probleemi kirjeldus ja selle tekke põhjus

### Äriühingule teenuse osutamine

Eeldatavate kuritarvituste vältimiseks ja eesmärgipäraseks kasutamiseks kehtestati ettevõtluskonto maksustamisreeglites mitmeid kitsendusi. Peamise ohuna nähti töösuhte<sup>2</sup> asendamist ettevõtluskonto kaudu toimuva näiliku ettevõtlussuhtega ja sedakaudu tasu maksja maksukoormuse vähendamist. Sarnaseid kuritarvitusi esines hulgaliselt mikroettevõtte maksu rakendavas Lätis ning eesmärk oli Eestis seda vältida. Kõige karmim piirang oleks olnud äriühingutele teenuse osutamise keeld. Toona eelistati sellele lahendust, mille kohaselt äriühingule teenuse osutamine on lubatud, kuid äriühingul<sup>3</sup> tuleb tasuda sellelt tulumaksu tulumaksuseaduse (edaspidi *TuMS*) § 51 lõike 2 punkti 1 alusel. Selle tulemusel maksab lisaks ettevõtluskonto kasutaja makstavale ettevõtlustulu maksule samalt summalt tulumaksu ka äriühing, mis tasandab ettevõtluskonto kaudu teenitud tulu ja palgatulu maksukoormuse erinevust.

Täiendav tulumaksukohustus tähendab sisuliselt seda, et teenust osutaval väikeettevõtjal on ettevõtluskontot mõistlik kasutada üksnes juhul, kui teenuse sihtrühmaks on füüsilised isikud, nt lapsehoiuteenus. Siiski on hulk teenuseid, mida tellivad nii füüsilised kui ka juriidilised isikud, nt koristusteenus jms. Viimati kirjeldatud juhul on ettevõtluskonto kasutamine kõrgema maksukoormuse tõttu hetkel pigem välistatud. Seda ka juhul, kui konkreetne tegevus vastab ettevõtluse tunnustele ja pole märke näilikust ettevõtlusest ega sedakaudu maksudest kõrvalehoidmisest.

Seega võib äriühingu täiendav tulumaksukohustus piirata ettevõtluskonto kasutaja tegevusvaldkonda. Niisamuti mõjutab see teenust ostva äriühingu otsuseid. Tõenäoliselt eelistab äriühing tellida teenust isikult, kelle puhul ei lisandu talle täiendavat maksukohustust.

Ettevõtluskonto rakendamisel kehtivate piirangute teema on tõstatatud ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi koostatud ülevaates „Ettevõtluskeskkonna konkurentsivõime tõstmise teekaart 2021-2023“. Teekaart sisaldab ettevõtlusliitude ja ministeeriumide kaardistatud kitsaskohti ning ettepanekuid nende lahendamiseks. Ülevaate lisas on toodud tabel konkreetsete tegevustega. Selle punktis 10 tuuakse välja vajadus soodustada ettevõtluskonto laiemat kasutamist.

### Madalama maksumäära rakendamise piirmäär

Ettevõtlustulu maksul on kaks määra – 20% ja 40%. 20%-line maksumäär rakendub tuludele, mis ei ületa kalendriaastas 25 000 eurot. Ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse eelnõu menetlemisel oli keskmine brutokuupalk 1 201 eurot. Seega madalam maksumäär kohaldus tulule, mis oli kuu kohta arvestatuna võrdne 1,7-kordse keskmise töötasuga. 2022. aasta II kvartaliks on keskmine töötasu kasvanud 1 693 euron, mis tähendab, et ettevõtluskonto kasutajal, kes teenib rohkem kui 1,23-kordset keskmist töötasu, tuleb seda ületavalt summalt tasuda maksu kõrgema määra alusel. Keskmine palk on nimetatud perioodil kasvanud enam kui 38%.

<sup>2</sup> Kui kontekstist ei tulene teisiti, mõistetakse selles dokumendis töösuhtena ka füüsilise isiku poolt teenuse osutamist võimalike lepingute alusel.

<sup>3</sup> Kõnealune kohustus laieneb ka residendist mittetulundusühingule, sihtasutusele ja juriidilisest isikust usulisele ühendusele (*TuMS* § 51 lg 3) ning mitteresidendist juriidilise isiku püsivale tegevuskohale (*TuMS* § 53 lg 5). Olemuslikult sarnane täiendav maksukohustus tekib ka füüsilisest isikust ettevõtjal, kes ostab teenust ettevõtluskonto kasutajalt (*TuMS* § 34 punkt 13). Edaspidi äriühingu kohta toodud selgitused laienevad ka kõigile eelnimetatud isikutele.

Käesolevaks aastaks prognoositakse kiire palgakasvu jätkumist. Hinnanguliselt kasvab keskmine palk sel aastal 10,7%. Seda arvestades võib käesoleva aasta lõpuks väheneda tulu, millele rakendatakse madalamat maksumäära, 1,2-kordsele keskmisele töötasule.

Kuigi madalama maksumäära piirmäärale lähedast tulu (24 000 kuni 25 000 eurot) teenivaid ettevõtluskonto kasutajaid ei ole palju, on nende arv siiski aastatega kasvanud kolmekordseks. Veelgi enam on suurenenud nende ettevõtluskonto kasutajate arv, kes on teeninud enam kui 25 000 eurot aastas. Kui 2019. aastal oli neid 3, siis 2021. aastal juba 40. Ka tehingu keskmine summa ja aastatulu on vaadeldaval perioodil oluliselt kasvanud – vastavalt 25% ja 23%. Seega on kõik eeltoodud näitajad viimastel aastatel märkimisväärselt tõusnud.

Piirmäära tõstmata jätmine omab selgelt negatiivset mõju ettevõtluskonto kasutusaktiivsusele. Lisaks suurendab see võimalust, et kõrgema maksumäära vältimiseks jäetakse tulud ettevõtluskontole kandmata ja maksud tasumata. Selle ärahoidmiseks on oluline ajakohastada madalama maksumäära rakendamise ülempiiri.

### **Ettevõtlustulu maksu jagamise reeglid**

Ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seadus tugineb reeglile, et kogutavast maksust kaetakse kõik väikeettevõtja ettevõtlustulu maksustamisel kohalduvad kohustuslikud maksud ja maksed. Sotsiaal- ja tulumaksule lisandub II sambaga liitunute puhul ka sissemakse pensioni II sambasse. Seaduse vastuvõtmise hetkel oli see kas tulenevalt vanusest või varasemalt esitatud liitumisavaldusest II sambaga liitunule kohustuslik.

2021. aasta 1. jaanuaril jõustusid kogumispensionisüsteemis muudatused, mis oluliselt muutsid II sambaga liitumise aluspõhimõtteid. Muudatuste jõustumise järgselt ei ole enam tegemist kohustusliku skeemiga. See tähendab, et liitunuil on võimalik soovi korral II sambast lahkuda ja teisalt, kõigil on võimalik sambaga liituda. Samas ei ole ettevõtlustulu maksust olnud kunagi võimalik katta erinevaid sotsiaalkaitse tagamiseks makstud vabatahtlikke makseid. Selle võimaldamine vähendaks ettevõtlustulu maksu solidaarsuskomponenti ning ei oleks horisontaalse õigluse vaates teiste maksumaksjate suhtes õiglane. Maksukuulekus on aga selges sõltuvuses õiglustundega ning selle vähenemisel võib olla negatiivne mõju maksulaekumisele.

Lisaks on koostatud väljatöötamiskavatsus ja eelnõu kogumispensionisüsteemi makse määra vabatahtlikuks suurendamiseks, mis võimendaks probleemi veelgi.

Ettevõtlustulu maksu jagamisskeem mõjutab ka ettevõtluskonto kasutaja ravikindlustuskaitse saamise tingimusi. Kehtiva seaduse kohaselt jagatakse laekunud ettevõtlustulu maks (20%) kahe erineva valemi kohaselt vastavalt kas kahe või kolme maksu vahel lähtuvalt sellest, kas ettevõtluskonto kasutaja on II sambaga liitunud või mitte (ELMS § 8 lg 2 ja 3). Sama tulu suuruse juures on sotsiaalmaksu osa suurem II sambaga mitteliitunud ettevõtluskonto kasutajal. Samas ravikindlustuskaitse saamiseks nõutav minimaalne sotsiaalmaksu laekumine on neil sama (2022. aastal 192,72 eurot kuus<sup>4</sup>). Eeltoodut arvestades sõltub ravikindlustuskaitse saamise eelduseks olev ettevõtlustulu suurus<sup>5</sup> sellest, kas ettevõtluskonto kasutaja on II sambaga liitunud või mitte. Kohustusliku kogumispensionisüsteemi makse määra suurenemine tõstaks ravikindlustuskaitse saamise eelduseks olevat tulu suurust veelgi ning lisaks juurde kolmanda ja neljanda astme. See omakorda muudaks maksustamise erikorra arvestuse keerulisemaks ning

---

<sup>4</sup> Sotsiaalmaksu peab olema tasutud vähemalt sotsiaalmaksuseaduse §-s 2<sup>1</sup> sätestatud kuumääralt (2022. aastal 192,72 eurot kuus).

<sup>5</sup> II sambaga liitunu saab 2022. aastal ravikindlustuskaitse, kui ettevõtlustulu ületab 1606 eurot ja mitteliitunu, kui tulu ületab 1547,60 eurot.

kaugeneks veelgi algsest eesmärgist pakkuda väikeettevõtjatele lihtsat ja madalate kuludega maksuarvestuse eriskeemi.

## **Ettevõtluskonto andmete avalikustamine**

Füüsiliselt isikult võlaõigusliku lepingu alusel teenuse ostmisel ei tule väljamakse tegijal teenustasult makse tasuda üksnes juhul, kui nende tasumise kohustus on tasu saajal. Võimalusi selleks on kaks – kas tasu saaja on registreeritud füüsilisest isikust ettevõtjana (edaspidi *FIE*) või makstakse tasu ettevõtluskontole. Esimesel juhul on tasu maksjal võimalik äriregistrist üle kontrollida, kas teenuse osutaja väide FIE-na tegutsemise kohta vastab tõele. Samas ettevõtluskonto kasutajalt teenust ostes puudub tellijal võimalus kontrollida, kas esitatud arvelduskonto numbri puhul on tegemist ettevõtluskontoga. See omakorda sisaldab väljamakse tegija jaoks teatavat maksuriski. Juhul kui konto, kuhu ülekanne tehti, pole siiski ettevõtluskonto, tuleks väljamakse tegijal kanda tasu saaja töötamise registrisse (edaspidi TÖR), esitada makstud teenustasu kohta deklaratsioon (vorm TSD) ja tasuda sellelt maksud.

Nimetatud probleemiga on pöördunud korduvalt nii Maksu- ja Tolliameti kui ka ettevõtluskonto avamise teenust pakkuva krediidasutuse poole. Kuna ettevõtluskonto andmed ei ole seaduste kohaselt avalikud, ei ole maksuhalduril ega krediidasutusel võimalik nimetatud andmeid kolmandatele isikutele esitada, kuigi päringu esitajal võib olla põhjendatud vajadus sellise info järele.

## **2. Sihtrühm**

Muudatuste peamine sihtrühm on ettevõtluskonto kasutajad, keda käesoleva aasta 29. septembri seisuga on 9 735.

Äriühingu tulumaksukohustuse muudatused mõjutaksid ettevõtjaid, kes ostavad ettevõtluskonto kasutajatelt teenuseid. Mõju seisneb tegevusvaldkonna ja valikuvõimaluste laienemises.

Äriühingu tulumaksukohustuse muudatusega võib kaasned negatiivne mõju hetkel võlaõigusliku lepingu alusel ettevõtluskonto väliselt äriühingule teenust osutavatele füüsilistele isikutele. Realiseeruda võib oht, et selliseid isikuid mõjutatakse tegutsema ettevõtluskonto kaudu. Taolise tegutsemisvormi vahetamise tulemuseks võib olla teenuse osutaja sotsiaalsete tagatiste vähenemine.

Muudatused võivad mõjutada ka väikeettevõtjaid, kes hetkel tegutsevad muus vormis, nt FIE-na või on asutanud n-ö ühemehe osäühingu ja osutavad teenust selle kaudu. Äriühingu tulumaksukohustuse vähendamine ja ettevõtluskonto maksustamisreeglite soodsamaks muutmine võib nimetatud sihtgruppi mõjutada ettevõtlusvormi vahetama.

Täpsem hinnang sihtrühma suuruse ja mõju olemuse kohta on esitatud mõjude peatükis.

## **3. Eesmärk ja saavutatava olukorra kirjeldus**

Äriühingutele teenuse osutamisel tekkiva tulumaksukohustuse vähendamise eesmärk on veelgi suurendada ettevõtluskonto kasutusvaldkonda, mis omakorda aitab vähendada maksudest kõrvalehoidmist ja suurendab vabatahtlikku maksukuulekust. Samas tuleb jätkuvalt vältida kuritarvitamist ehk töösuhte asendamist ettevõtluskonto kaudu toimuva näiliku ettevõtlusega ja selle tulemusel tekkida võivat negatiivset mõju maksulaekumisele.

Madalama maksumäära rakendamise piirmäära tõstmisega ennetatakse olukorda, et ettevõtluskonto kasutamine väheneb, kuna rakendub üksnes väikest tulu saavatele

väikeettevõtjatele ja kaotab seeläbi oma populaarsust. Lisaks vähendab muudatus võimalust, et kõrgema maksumäära vältimiseks jäetakse tulud ettevõtluskontole kandmata ja maksud tasumata.

Ettevõtlustulu maksu jagamisskeemi muutmise eesmärk on säilitada maksustamise erikorras solidaarsus ja taastada algsed ettevõtlustulu maksu jagamispõhimõtted, mille kohaselt kaetakse maksust üksnes kohustuslikud maksud. Lisaks tagab see erikorra lihtsuse ja seda eeskätt ravikindlustuskaitse saamise tingimuste valguses.

Ettevõtluskonto kasutaja kontoandmete kontrollimise võimalus aitab maandada teenust telliva isiku riski saada täiendav maksukohustus ettevõtluskonto kasutaja tahtlikult või juhuslikult esitatud valeandmete tõttu.

Ettevõtluskonto reeglid peavad jätkuvalt olema selle kasutajale võimalikult lihtsad ja arusaadavad ning tunduma õiglased ja mõistlikud. Oluline on pakkuda lihtsat ja mõistlikku alternatiivi, mis vähendab motivatsiooni asutada n-ö ühemehe osaühing, mille kaudu osutab teenust üksnes äriühingu omanik, optimeerides sel viisil oma maksukohustust.

## **II. Hetkeolukord, uuringud ja analüüsid**

### **4. Kehtiv regulatsioon, seotud strateegiad ja arengukavad**

Ettevõtluskonto kaudu teenitud tulude maksustamist reguleerib ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seadus. Teatud juhtudel tekib ettevõtluskonto kasutajalt teenust ostnud isikul tulumaksukohustus ja selle täpsemad tingimused on sätestatud tulumaksuseaduses.

#### **Äriühingule teenuse osutamine**

Ettevõtlustulu maksu objekt on sätestatud ELMS §-s 1 ja selle lõike 3 kohaselt võib kontole kanda üksnes teenuse osutamisest ja kauba müügist saadud summad. Seaduses puudub piirang, et äriühingule teenuse osutamine oleks keelatud. Ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse vastuvõtmisel tehti muudatus ka TuMS §-s 34, kuhu lisati punkt 13, mille kohaselt ei ole FIE-l lubatud ettevõtlustulust maha arvata ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse alusel maksustatud summasid, mis on tasutud teenuse osutamise eest. Sättes toodud kulude loetelu on aluseks ka äriühingutel erijuhtudel tulumaksu tasumisele (TuMS § 51 lg 2 p 1). Lisaks FIE-le ja residendist äriühingule maksab sama reegli alusel tulumaksu ka residendist mittetulundusühing, sihtasutus ja juriidilisest isikust usuline ühendus (TuMS § 51 lg 3) ning mitteresidendist juriidilise isiku püsiv tegevuskoht (TuMS § 53 lg 5). Eelkirjeldatud sätete koosmõjul ühtlustub ettevõtluskonto ja töajõu maksukoormus – 20% ettevõtlustulu maksu tasub ettevõtluskonto kasutaja kontole laekunud summalt ja samas ulatuses tulumaksu (maksumäär 20/80) eelnimetatud teenuse saaja. Teenuse saajale täiendava maksukohustuse kehtestamise eesmärk oli vältida töösuhte asendamist näiliku ettevõtlusega ettevõtluskonto kaudu.

Samas ei teki täiendavat tulumaksukohustust juhul, kui teenuse saaja on avalik-õiguslik juriidiline isik, riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse asutus või mitteresidendist juriidiline isik, kellel ei ole Eestis püsivat tegevuskohta, kuna nimetatud isikutele ei laiene kohustus tasuda tulumaksu TuMS § 51 alusel.

#### **Madalama maksumäära rakendamise piirmäär**

Ettevõtlustulu maksu määrad on sätestatud ELMS §-s 4. Selle punkti 1 kohaselt rakendatakse 20%-list maksumäära kontole laekunud summadele, mis ei ületa 25 000 eurot kalendriaastas.

Iga järgnev kontole laekunud euro, mis seda ületab, maksustatakse ELMS § 4 punkti 2 kohaselt 40%-lise maksumääraga.

Olemuslikult on ettevõtluskonto tuludel ka ülempiir. Kui ettevõtluskonto kasutaja tegevus vastab ettevõtluse tunnustele ja tulu ületab käibemaksukohustuslaseks registreerimise piirmäära (40 000 eurot), peab ta jätkama tegevust muud ettevõtlusvormi kasutades – valima endale uue tegutsemisvormi (FIE või äriühing) ja registreerima end käibemaksukohustuslaseks.

### **Ettevõtlustulu maksu jagamise reeglid**

Ettevõtlustulu maksu laekumise reeglid on sätestatud ELMS §-s 8. Juhul kui ettevõtluskonto kasutaja on liitunud II sambaga, jagatakse kogutud ettevõtlustulu maks nimetatud sätte lõike 2 kohaselt kolme ossa – sotsiaalmaksu, tulumaksu ja kohustusliku kogumispensionini makse reeglite kohaselt proportsionaalselt nominaalsete maksumääradega. Kogumispensioniga mitteliitunu puhul jagatakse see sama sätte lõikes 3 toodud reeglite kohaselt kahte ossa ehk 20/53 laekunud ettevõtlustulu maksust kantakse vastavalt tulumaksuseaduses ja 33/53 vastavalt sotsiaalmaksuseaduses sätestatule.

Tulenevalt erinevatest jagamisvalemitest mõjutab see ettevõtluskonto kasutaja ravikindlustuskaitse saamise õigusi. Kogumispensioniga liitunu puhul eeldab ravikindlustuskaitse saamine mõneti suuremat tulu teenimist. Seda põhjusel, et kogumispensioniga liitunu puhul eraldatakse sotsiaalmaksu katteks proportsionaalselt väiksem osa kogutud ettevõtlustulu maksust, kuid ravikindlustuskaitse saamiseks vajalik summaline piirmäär on kõigile kindlustatavatele sama. Ravikindlustuse seaduse § 5 lõike 2 punkti 5<sup>1</sup> kohaselt eeldab kindlustuskaitse saamine sotsiaalmaksu tasumist ühes kuus vähemalt sotsiaalmaksu miinimumkohustuse ulatuses.

### **Ettevõtluskonto andmete avalikustamine**

Maksukorralduse seaduse (edaspidi MKS) § 27 lõike 1 punkti 12 kohaselt on avalikud ettevõtlustulu maksu maksja kohta TÖR-i kantavad andmed. TÖR-i kantakse isiku ja töötamisega seotud andmed. Punktis 12 puudub viide ettevõtluskonto andmetele, mistõttu ei ole maksuhalduril võimalik ettevõtluskonto numbrit avalikustada. Kontoandmete avalikustamist ei ole kehtestatud ka ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seadusega.

Hetkel on Maksu- ja Tolliameti kodulehelt võimalik isikukoodi põhjal kontrollida üksnes seda, kas isik on avanud ettevõtluskonto. Kuna erikorra rakendamise eelduseks on tasu kandmine spetsiaalsele kontole (ettevõtluskontole), ei pruugi konto numbrit kontrollimata olla tasu maksjal piisavat veendumust, et tasu sai makstud kontole, mis vabastab ta sellelt tööjõu-maksude tasumisest.

## **5. Tehtud uuringud**

Uuringuid nimetatud probleemi kaardistamiseks ei ole tehtud ja neid ei ole kavas tellida.

## **6. Kaasatud osapooled**

Väljatöötamiskavatsus on koostatud koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Maksu- ja Tolliametiga.

## **III. Probleemi võimalikud mitteregulatiivsed lahendused**

### **7. Kaalutud võimalikud mitteregulatiivsed lahendused**

• Avalikkuse teavitamine	EI
• Rahastuse suurendamine	EI
• Mitte midagi tegemine ehk olemasoleva olukorra säilitamine	JAH
• Senise regulatsiooni parem rakendamine	EI

Mitteregulatiivsed lahendused ei ole rakendatavad ettevõtlustulu maksu määra ja maksu jagamisreeglites muudatuste tegemisel, kuna nimetatud probleemid tulenevad õigusaktides sätestatud tingimustest, mis on ajaga muutunud väikeettevõtlust mõneti piiravaks ning ainus lahendus on ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse muutmine.

### 7.1. Kaalutud võimalike mitteregulatiivsete lahenduste võrdlev analüüs

#### Mitte midagi tegemine ehk olemasoleva olukorra säilitamine äriühingule teenuse osutamisel

Mitte midagi tegemine tähendaks seda, et kehtivat regulatsiooni ei muudeta. Mitte midagi tegemine on lahendusvariandina võimalik üksnes äriühingu täiendava tulumaksukohustuse muudatuse puhul. Kehtivate reeglite kohaselt tuleb äriühingul tasuda tulumaksu, kui ettevõtluskonto kasutajalt ostetakse teenust. Olemasoleva olukorra säilitamine on jätkuvalt sobilik alternatiiv, kuivõrd kehtivad reeglid kogumina toimivad, küll teatavate kitsendustega.

Samas olemasoleva olukorra muutmata jätmisel säiliks väljatöötamiskavatsuses esitatud probleemid äriühingule teenuse osutamisel. Täiendav tulumaksukohustus piirab teataval määral ettevõtluskonto kasutaja tegevusvaldkonda. Samas ei ole tegemist probleemiga, mis mõjutaks suures ulatuses ettevõtluskonto kasutamist ja välistaks maksustamise erikorra kehtestamisel seatud eesmärgi soodustada väikeettevõtlust ja suurendada vabatahtlikku maksukuulekust. Samuti ei piira see erikorra kehtestamise peamise sihtgruppi tegevust ehk füüsiliste isikute vahelist teenuse osutamist ja sellelt maksude tasumist. Jätkuvalt on väga oluline vältida töösuhte asendamist ettevõtluskonto kaudu toimuva näiliku ettevõtlusega ning sellest tekkida võivat olulist negatiivset mõju maksulaekumisele. Leevendusi äriühingu täiendavas maksukohustuses saab teha juhul, kui eksisteerib lahendus, mis võimaldab vältida erikorra kuritarvitamist maksukohustuse vähendamise eesmärgil.

## IV. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused

### 8. Välisriigid, mille regulatiivseid valikuid probleemi lahendamiseks on analüüsitud või on kavas seaduseelnõu koostamisel analüüsida (koos põhjendusega)

Mitmetes riikides on kehtestatud väikeettevõtluse edendamiseks maksusoodustusi. Ettevõtluskonto kehtestamisel võeti teataval määral eeskujul Läti mikroettevõtte maksust<sup>6</sup>, kujundades seda Eesti õigusruumi ja ettevõtluskeskkonda sobivaks ning püüdes vältida Läti mikroettevõtte maksu rakendamisel tekkinud kitsaskohti. Vaatamata üldpõhimõtete sarnasusele on kahe riigi ettevõtlusmaksu tingimustes mitmeid olulisi erinevusi alates maksusubjektist ja täiendavatest tingimustest ning lõpetades maksukohustuse täitmise tehniliste eripäradega.

Täiendav maksukohustus äriühingule teenuse osutamisel sai seadusesse kehtestatud tulenevalt Läti kogemusest, kus töösuhteid hakati asendama näiliku väikeettevõtlusega, mis oli

<sup>6</sup> <https://www.fm.gov.lv/en/micro-enterprise-tax>  
<https://likumi.lv/ta/en/en/id/215302-micro-enterprise-tax-law>

olulisemalt madalama maksukoormusega. Eesmärk oli taolisi maksude optimeerimise võimalusi kindlasti vältida, mistõttu kehtestati ettevõtluskonto kasutajalt teenuse ostmisel äriühingule täiendav tulumaksukohustus. Läti esmane lahendus kirjeldatud probleemile oli tegevusvaldkondade loetelu kehtestamine, kus ettevõtluskonto kaudu teenust osutada oli lubatud. Lisaks tõsteti mitmel korral maksumäära, et vähendada motivatsiooni asendada töösuhe näiliku ettevõtlusega. Praeguseks hetkeks on Lätis jõutud lahenduseni, kus maksumäär on mõneti kõrgem Eesti maksumäärast ja tegevusvaldkonnapõhised piirangud on kaotatud.

## 9. Regulatiivsete võimaluste kirjeldus

### Äriühingul ettevõtluskonto kasutajalt teenuse ostmisel tekkiva tulumaksukohustuse osaline või täielik kaotamine

Ettevõtluskonto reeglite väljatöötamisel teadvustati, et realiseeruda võib oht, et äriühingud või FIE-d suunavad olemasolevaid või tulevasi võlaõiguslike lepingute alusel teenust osutavaid või töölepingu alusel tööd tegevaid isikuid ettevõtluskonto kaudu tasu saama. Probleem pole oma aktuaalsust kaotanud, mistõttu on vältimatu seada äriühingutele ettevõtluskonto kasutajalt teenuse ostmisel täiendavaid tingimusi. Tasu maksja motivatsioon asendada kehtiv töösuhe ettevõtluskonto kaudu toimuva näiliku ettevõtlusega seisneb peamiselt võimaluses vähendada maksukoormust, mistõttu on võimalik äriühingu maksukohustust vähendada üksnes juhul, kui mõju riigieelarvele on ebaoluline ja vajadusel rakenduvad täiendavad kuritarvitusvastased meetmed.

Lisaks mitte midagi tegemisele on kaalumisel kaks alternatiivi:

- 1) kaotada ettevõtluskonto kasutajalt kalendrikuus kuni 500 euro ulatuses teenuse ostmisel äriühingul tekkiv täiendav tulumaksukohustus;
- 2) kaotada äriühingul tekkiv täiendav tulumaksukohustus täies ulatuses.

Esimene alternatiiv toetub eeldusele, et väiksema tulu saaja puhul vähendab maksuvaba tulu oluliselt maksukoormust ja sedakaudu motivatsiooni makse vältida. Maksuvaba tulu tõttu ei pea 500 eurot kuus või sellest vähem tulu teeniv inimene Eestis tulumaksu tasuma (TuMS § 23). 500 euro suuruse töötasu maksmisel tuleb väljamakse tegijal tasuda üksnes sotsiaalmaksu ja töötuskindlustusmakset, mis on vastavalt 165 eurot ja 12 eurot. Ettevõtluskonto kaudu sama suure netotulu saamiseks peaks kontole laekuma 625 eurot, millest maksukulu osa oleks 125 eurot. Seega oleks maksukulu kokkuhoid antud summa juures üksnes 52 eurot, mis eeldatavalt ei ole arvestatav motivatsioon muutmaks tegevusvormi. Samas keskmise palga<sup>7</sup> puhul oleks palga maksmise asemel ettevõtluskonto kasutamise korral kokkuhoid 542 eurot, mis oleks juba arvestatav kulude kokkuhoid ja võib tööandjaid motiveerida asendama töölepingut ettevõtluskonto kasutamisega.

Arvestades eelkirjeldatud kaalutlust ja äriühingule kehtestatud täiendava maksukohustuse eesmärki oleks üks alternatiiv piirata äriühingu tulumaksukohustust selliselt, et kalendrikuus kuni 500 euro ulatuses ettevõtluskonto kasutajalt teenuse ostmisel äriühingul täiendavat maksukohustust ei tekiks. Selleks tuleks lisada **TuMS § 34 punkti 13** tingimus, et maksukohustus tekib juhul, kui teenuse eest tasutav summa ületab 500 eurot kuus. Seega vähemalt 501 eurot teenuse eest tasudes tuleb kogu summalt tasuda teenuse ostjal tulumaksu. Piirmäära arvestust peetakse iga ettevõtluskonto kasutaja kohta eraldi. Mitmele äriühingule teenust osutades on igal teenuse saajal õigus ilma täiendava tulumaksukohustuseta osta teenust kalendrikuus 500 euro ulatuses. Lisaks FIE-le laieneks see erisus TuMS § 51 lõike 2 punktis 1, § 51 lõikes 3 ja § 53 lõikes 5 toodud viidete kaudu ka residendist äriühingule,

<sup>7</sup> Arvutused on tehtud 2021. aasta IV kvartali keskmise palga alusel, mis oli 1625 eurot.



mittetulundusühingule, sihtasutusele ja mitteresidendist juriidilise isiku püsivale tegevuskohale.

Eelkirjeldatud lahendus on täiendavate riskide ja kontrollmeetmeteta rakendatav juhul, kui maksukulude kokkuvõid on pigem marginaalne. Maksu- ja Tolliameti andmete põhjal sai 2021. aastal võlaõigusliku lepingu<sup>8</sup> alusel kalendrikuus 500 eurost väiksemat tasu 100 584 inimest. Kuigi tulu suurusest lähtuvalt võiks eeldada, et enamikul juhtudel tuli tasuda üksnes sotsiaalmaksu ja töötuskindlustusmaksed, siis Maksu- ja Tolliameti andmetel peeti koguni 3/4 juhtudel väljamakselt kinni ka tulumaks. Maksuhalduri esitatud andmete põhjal lisandus netotulule makse keskmiselt 58,3%. 500-eurose netotulu puhul teeks see maksukohustuse suuruseks 291,50 eurot, mis on oluliselt suurem algselt eeldatud maksukohustusest. Asendades võlaõigusliku lepingu alusel tasu maksmine ettevõtluskontole tasu maksmisega, tuleks väljamakse tegijal tasuda makse 291,50 euro asemel 125 eurot. Võib eeldada, et sellises suurusjärgus kulude kokkuvõid motiveerib teatavat osa maksumaksjatest leidma lahendusi rakendamaks soodsamat maksustamiskorda. See omakorda võib omada arvestatavat mõju riigieelarve maksulaekumisele.

Kaalumisel olev teine alternatiiv näeb ette äriühingule kohalduva täiendava tulumaksukohustuse kaotamist kogu ulatuses. Selleks tuleks kehtetuks tunnistada **TuMS § 34 punkt 13**. Sarnaselt eelnevalt kirjeldatud variandiga laieneks muudatus ka residendist äriühingule, mittetulundusühingule, sihtasutusele ja mitteresidendist juriidilise isiku püsivale tegevuskohale.

Maksu- ja Tolliameti 2021. aasta andmetel oli kõikide võlaõiguslike lepingute netotulule lisandunud maksude osakaal esimesena kirjeldatud alternatiiviga samas suurusjärgus. Maksuhalduri esitatud andmetel lisandus netotulule makse 60,3%. Sarnaselt osalise tulumaksukohustuse kaotamisega, võib teatud osale äriühingutest tekitada sellises suurusjärgus maksukulude kokkuvõid motivatsiooni asendada töösuhte madalamalt maksustatud väikeettevõtluse vormiga.

Eelkirjeldatust nähtub, et vaatamata maksuvabale tulule eksisteerib mõlema alternatiivi puhul teatav motivatsioon tegevusvormi muutmiseks. Järgnevalt on oluline hinnata selle realiseerumise võimalusi, mõju riigieelarvele ning täiendavate kontrollmeetmete vajadust ja võimalust.

Täiendav tulumaksukohustus äriühingule sai omal ajal kehtestatud eesmärgiga vältida töösuhte asendamist ettevõtluskonto kaudu teenuse osutamisega. Täiendav maksukohustus ei laiene avalik-õiguslikule juriidilisele isikule, riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse asutusele ega mitteresidendist juriidilisele isikule. Kuigi puuduvad andmed, kui suures ulatuses on nimetatud isikud viimastel aastatel ettevõtluskonto kasutajatelt teenust ostnud, saab teatavaid järeldusi teha võlaõigusliku lepingu tasude deklareerimisandmeid analüüsid. Kui 2018. aastal, mil ettevõtluskontot ei olnud võimalik veel avada, deklareerisid nimetatud isikud võlaõigusliku lepingu alusel tasude maksmist 35 119 inimesele 35,8 miljoni euro ulatuses, siis 2020. aastaks oli inimeste arv vähenenud 11%, kuid tulud olid samas suurusjärgus. 2021. aastal, aktiivsete tulude olulise kasvu perioodil, suurenesid ka nimetatud näitajad.

Andmeid detailsemalt analüüsid on mõneti suurem langus võlaõiguslike lepingute kasutamise arvus ja tuludes olnud avalik-õiguslike ülikoolide puhul, kelle kohta kogunenud info põhjal võib eeldada ettevõtluskontode aktiivsemat kasutamist. Võlaõiguslike lepingute arv vähenes

---

<sup>8</sup> Kuigi ka ettevõtluskonto kasutaja osutab teenust võlaõigusliku lepingu alusel, on käesolevas analüüsis mõeldud võlaõigusliku lepingu või suhte all olukorda, kus saadud tulu maksustatakse füüsilise isiku tuluna (TuMS § 13) ning see ei hõlma juhtumeid, kus tulu maksustatakse ettevõtluskonto reeglite kohaselt.

Eesti suurimates ülikoolides 2019. aastal 17,1% ja tulud vastavalt 8%. Järgnevatel aastatel tulud taastusid, kuid inimeste arv langes veelgi ja pole tänaseni saavutanud 2018. aasta taset. Nende andmete põhjal võib järeldada, et äriühingu tulumaksukohustuse kaotamisel on mõju maksulaekumisele, kuid see ei ole tõenäoliselt nii suur kui algselt sai prognoositud.

Lisaks tuleb arvestada maksukäitumise mõningase erinevusega äriühingute ja eelloetletud isikute grupi vahel. Kuigi mõningaid eripärasid leidub, ei ole need siiski märkimisväärsed. Eelarveliste mõjude hindamisel on sellega arvestatud.

Äriühingu täiendava tulumaksukohustuse kaotamisel tuleb arvestada ka asjaoluga, et võlaõigusliku lepingu alusel tasu saamise asendamine ettevõtluskonto kaudu tasu saamisega ei ole maksuõiguse mõttes rikkumine. See tähendab, et maksuhalduril puudub võimalus muuta sisust lähtuvalt tehingu vormi ja kohustada makse tasuma võlaõigusliku lepingu puhul kehtivate kõrgemate maksumäärade alusel.

Tulumaksukohustuse kaotamisel võimendub teataval määral risk asendada töösuhte ettevõtlussuhtega. Mõlema eelkirjeldatud alternatiivi jõustamisel tuleks rakendada täiendavat kontrollimeedet, mis maandaks nimetatud rikkumise võimalust. Keskmisest suurem ettevõtluskontole tasude maksmise osakaal kogu deklareeritud aktiivse tegevuse eest makstud tasudest võib viidata suuremale maksuriskile ja võimaldab sihistada maksukontrolle. See eeldab ettevõtluskontole tasu maksjate kohta andmete saamist. Hetkel puuduvad maksuhalduril võimalused teha maksjapõhist riskianalüüsi ja hinnata, millise äriühingu puhul on taoliseks tegevuseks suurem risk.

Maksja kohta saadav täiendav info laiendab maksuriskide hindamise võimalusi. Samas võimaldab see tululiigi ümberkvalifitseerimist üksnes juhul, kui töösuhte on asendatud ettevõtluskonto kaudu tulu teenimisega. See ei võimalda ümberkvalifitseerimist, kui võlaõigusliku suhte korral on mingil hetkel otsustatud avada ettevõtluskonto ja edaspidi kantakse tasud üksnes sellele.

Tasu maksja kohta on teave olemas nii tehingu osapooltel kui ka krediidasutusel. Ettevõtluskonto kasutajal puudub hetkel igasugune aruandluskohustus. Täiendav aruandlus ettevõtluskonto kasutajale tõstaks oluliselt tema halduskoormust, mistõttu oleks lisakohustuse panemine erikorra kasutajale ebamõistlik ja kaugenetaks veelgi algsest eesmärgist pakkuda madala halduskoormusega maksustamise erikorda.

Tehingupõhiselt esitab hetkel maksuhaldurile andmeid krediidasutus. Maksja andmete lisamine tähendaks krediidasutusele olemasoleva andmemahu mõningast suurenemist. Alternatiivina oleks võimalik kehtestada andmete esitamise kohustus ka tasu maksvale äriühingule. Äriühingule kohustuse panemine võimaldaks vähendada esitatavate andmete mahtu. Samas oleks tegemist arvestatava lisakohustusega ja täiesti uue INF-vormi kehtestamisega. Arvestades eeltoodut oleks krediidasutuse kaudu info kogumine alternatiividest madalaima halduskoormusega ja seetõttu eelistatuim lahendus. Tasu maksja andmete esitamise kohustuse kehtestamiseks tuleb täiendada ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seadust.

Kokkuvõte Muudatuse eesmärk on laiendada ettevõtluskonto kasutusvaldkonda ja sedakaudu kasutusaktiivsust. Samas on jätkuvalt esmatähtis vältida võimalust asendada töösuhte ettevõtluskonto kaudu toimuva näiliku ettevõtlussuhtega ja vähendada sedakaudu oluliselt maksukoormust. Muudatust saab teha siis, kui eksisteerib lahendus, mille korral säilib madal halduskoormus ja erikorra lihtsus, välditakse kuritarvitusi ning mõju riigieelarvele ei ole märkimisväärne. Kaalumisel on kolm alternatiivi. Nendest kaks vähendavad äriühingu tulumaksukohustust ja omavad erinevat mõju nii eesmärgi saavutamisele, kui ka

maksulaekumisele. Kuritarvituste ärahoidmiseks on mõlemal juhul vältimatu kehtestada täiendavaid kontrollmeetmeid, millest lihtsaim oleks aruandluskohustuse panek ettevõtluskontot haldavale krediidasutusele. Kolmanda alternatiivina on võimalik jätkata kehtivate reeglitega, mis seatud eesmärki ei täida. Tegemist on siiski võimaliku alternatiiviga, kui võrd kehtivad reeglid kogumina toimivad, küll teatavate kitsendustega.

### **Madalama maksumäära rakendamise piirmäära tõstmine**

Ettevõtlustulu maksu määr on sätestatud **ELMS §-s 4**. Piirmäära tõstmiseks tuleks muuta seaduse § 4 punkti 2, mis sätestab, et 25 000 eurot ületavalt summalt on maksumäär 40%.

Ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse vastuvõtmisest alates on keskmine palk kasvanud enam kui 38%. Seega on ettevõtluskonto kaotanud tänaseks päevaks juba arvestatava osa oma eelistest, kuna madalam maksumäär rakendub suhteliselt väiksematele tuludele. Samaväärse olukorra taastamiseks tuleks madalama maksumäära rakendamise piirmäär tõsta 34 660 euroni. Arvestades käesolevaks aastaks prognoositavat palgakasvu peaks see tõstetama vähemalt 35 200 euroni. See tähendaks, et 40%-line maksumäär rakenduks tuludele vahemikus 35 200 kuni 40 000 eurot. Kui väikeettevõtja tulud ületavad 40 000 eurot, tekib isikul kohustus registreerida end käibemaksukohustuslaseks ja valida ettevõtlusega tegelemiseks muu tegutsemisvorm (ELMS § 2 lg 2).

Arvestades palkade ja sissetulekute jätkuvat kiiret kasvu ei ole mõistlik kehtestada lühiajaliselt kõrgemat maksumäära väga väiksele osale tuludest. Eeltoodut arvestades tuleks kõrgem maksumäär kaotada ja selleks tunnistada kehtetuks ELMS § 4 punkt 2. Sellisel juhul kohalduks 20%-line maksumäär kogu ettevõtluskontole kantud tulule.

### **Ettevõtlustulu maksu jagamise reeglid**

ELMS § 8 lõige 2 sätestab ettevõtlustulu maksu jagamise reeglid II sambaga liitunud isikutele ja sama sätte lõige 3 sellega mitteliitunud isikutele.

Vabatahtlike maksete välistamiseks ettevõtlustulu maksu jagamise skeemist tuleb muuta **ELMS §-s 8** sätestatud maksu jagamise reegleid. Kuna inimese otsustada on nii II sambaga liitumine, kui ka tulevikus tekkiv võimalus maksemäära suurendada, peaks maksu jagamise skeemist välistama ka hetkel selles sisalduva kogumispensioni makse osa (2%). Nii tavapärase kui ka kõrgendatud määraga kogumispensioni makse välistamine kehtivast jagamisvalemist tagab suurima võimaliku sissemakse pensionifondidesse, mis võib eriti oluliseks osutada juhtudel, kui sissemaksed II sambasse on ajutiselt peatatud.

Lisaks maksu jagamise reeglite muutmisele tuleb muuta ka maksumäära sätteid (ELMS § 4) ja kehtestada reegel, et II sambaga liitunud ettevõtluskonto kasutajal on ettevõtlustulu maksu määr kogumispensioni makse määra võrra suurem. Seega tavapärasest kogumispensioni makset (2%) tasuva ettevõtluskonto kasutaja lõplikuks ettevõtlustulu maksu määraks jääb 22%. Kõrgendatud määraga kogumispensioni makset tasuva isiku puhul oleks see siis vastavalt 24% või 26%. Kõigil eelkirjeldatud juhtudel jagatakse 20 protsendipunkti ettevõtlustulu maksust proportsionaalselt nominaalsetele maksumääradele tulu- ja sotsiaalmaksuseaduses sätestatu kohaselt ehk 20/53 tasutud ettevõtlustulu maksust tulumaksu ja 33/53 sotsiaalmaksu jagamise reeglite kohaselt. II sambaga liitunud ettevõtluskonto kasutaja puhul kantaks vastavalt kas 2, 4 või 6 protsendipunkti ettevõtlustulu maksust isiku valitud pensionifondi.

Eelkirjeldatud viisil maksu ja selle jagamisreeglite kehtestamisel kohalduks kõigile ettevõtluskonto kasutajatele ravikindlustuskaitse saamiseks sama tulude piirmäär ning sissemaksed II sambasse oleksid praegusega võrreldes oluliselt suuremad.

### **Ettevõtluskonto andmete avalikustamine**

SMS § 2 lõike 9 ja TuMS § 1 lõike 5 kohaselt vabaneb väljamakse tegija võlaõigusliku lepingu alusel füüsilisele isikule makstud teenustasult maksude tasumisest juhul, kui tasu maksustatakse ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse kohaselt ehk kantakse ettevõtluskontole. Kuna tavalisele arvelduskontole tasu kandmine toob tasu maksjale arvestatava maksukohustuse, on tasu maksjal põhjendatud soov kontrollida esitatud andmete õigsust ehk saada kinnitus, kas teenuse osutaja esitatud arvelduskonto vastab ELMS § 1 lõikes 2 sätestatud tingimustele.

Ettevõtluskonto kasutaja puhul peaksid avalikud olema isiku üldandmed ja ettevõtluskonto number. Selleks tuleks täiendada MKS § 27 lõike 1 punkti 12 ja lisada avalike andmete loetellu ka ettevõtluskonto tingimustele vastava konto number.

Ettevõtluskonto puhul on tegemist kontoga, kuhu võib kanda üksnes ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse alusel maksustatavaid tulusid (ELMS § 1 lg 3) ehk kontoga, mida kasutatakse ettevõtluseks. Seega pole tegemist tundlike isikuandmetega ning nende avalikuks tegemisele ei kohaldu erireeglid.

## **10. Regulaatiivsete võimaluste põhiseadusega ning Euroopa Liidu ja rahvusvahelise õigusega määratud raamid**

Väljatöötamiskavatsuses esitatud regulaatiivne lahendus ei sea ettevõtluskontot kasutavatele isikutele täiendavaid kohustusi. Need on maksumaksjatele soodsad ega piira nende põhiseadusest tulenevaid põhiõigusi ja vabadusi.

## **V. Regulaatiivsete võimaluste mõjude eelanalüüs ja mõju olulisus**

### **11. Kavandatavad muudatused ja nende mõjud**

11.1 Mõju ettevõtluskonto kasutajale ja temalt teenust ostvale äriühingule

11.1.1 Äriühingul ettevõtluskonto kasutajalt teenuse ostmisel tekkiva tulumaksukohustuse osaline või täielik kehtetuks tunnistamine

Otseselt mõjutavad väljatöötamiskavatsuses esitatud muudatused ettevõtluskonto kasutajaid, keda käesoleva aasta 29. septembri seisuga oli 9 735.

Kõnealune muudatus mõjutab ka teisi ettevõtlusega tegelevaid isikuid. Füüsilisest isikust ettevõtjaid oli sama kuupäeva seisuga äriregistrisse kantud 27 782 ning äriühinguid ja teisi ettevõtjaid 260 031. Seega on ettevõtluskonto kasutajate osakaal ettevõtlustulu teenivate isikute seas hetkel jätkuvalt väga väike. Ettevõtluskonto regulatsiooni kehtestamise mõju Eesti ettevõtluskeskkonnale tervikuna on pigem väheoluline.

Ettevõtluskonto kasutajalt teenuse ostmisel tekkiva tulumaksukohustuse vähendamine või kehtetuks tunnistamine laiendaks ettevõtluskonto kasutaja tegevusvaldkonda. Teenuste osutamise võimaluste laienemine sõltub rakenduvast variandist. Täiendava tulumaksu kehtetuks tunnistamine võimaldab teenuse osutamist kõigile juriidilistele isikutele olenemata tasu suurusest. Mõningad piirangud tegevusele säilivad tulumaksukohustuse osalise kaotamise

korral. Valikuvõimalused suureneksid ka äriühingutel, kes tellivad oma igapäevase ettevõtluse raames teenuseid väikeettevõtjatelt.

Samas võib see omada negatiivset mõju võlaõigusliku lepingu alusel teenuse osutaja sotsiaalsetele tagatistele. 2021. aastal sai võlaõigusliku lepingu alusel kalendrikuus 500-eurost väiksemat tasu 100 584 inimest. Negatiivne mõju tekib juhul, kui füüsilise isikuna ettevõtluskonto väliselt võlaõigusliku lepingu alusel teenuse osutamine asenduks tellija surve ettevõtluskonto kaudu tulu saamisega. Eelkirjeldatud muudatus tähendab, et ravikindlustuskaitse saamiseks peab teenuse osutaja 584 euro asemel teenima kalendrikuus 1 606-eurost tulu. Kuigi reeglina teenitakse ettevõtluskonto raames lisatulu ja ravikindlustuskaitse on tagatud põhitegevuse kaudu, võib selline tegevusvormi muutmine tuua teatavale osale teenuse osutajatest kaasa ravikindlustuskaitse katkemise.

#### 11.1.2 Madalama maksumäära rakendamise piirmäära tõstmine

Maksumäära langetamine tuludele, mis ületavad 25 000 eurot, vähendab ettevõtluskonto kasutaja maksukoormust. 2021. aastal oli 40 ettevõtluskonto kasutajat, kelle tulu ületas 25 000 eurot ja kelle tulu maksustati seda ületavas osas 40%-lise maksumääraga. Kõrgema määraga maksustatud tulu suurus oli nimetatud aastal 226,5 tuhat eurot ning ettevõtlustulu maksu tasuti sellelt 90,6 tuhat eurot. Kogu ettevõtluskonto raames teenitud tulust moodustas see 3% ja tasutud ettevõtlustulu maksust 4,8%. Seega puudutab muudatus väikest osa ettevõtluskonto kasutajatest.

Maksumäära langetamine mõjutab ka ettevõtluskonto kasutaja sotsiaalseid tagatiseid. Need sõltuvad teatavas osas ettevõtlustulu maksu sotsiaalmaksuks kantavast osast, mistõttu vähendab maksumäära langetamine ettevõtluskonto kasutaja tagatiseid. Kõnealune muudatus mõjutab siiski üksnes neid ettevõtluskonto kasutajaid, kes teenivad suhteliselt suurt tulu. Negatiivne mõju seisneb rahaliste hüvitiste (pensioni, ajutise töövõimetuse hüvitise, vanemahüvitise) mõningases vähenemises. Ravikindlustuskaitse on kõnealusel sihtrühmal jätkuvalt olemas, kuna muudatus mõjutab isikud, kes teenivad oluliselt enam kui ravikindlustuskaitse saamiseks kehtestatud piirmäär. Mõju riiklikule pensionile on samuti pigem väike, kuna 2021. aastal jõustus muudatus, mille kohaselt vähenes pensioni arvestusreeglites sõltuvus tasutud sotsiaalmaksust.

#### 11.1.3 Ettevõtlustulu maksu jagamise reeglite muutmine

Ettevõtlustulu maksu jagamise skeemist kogumispensioni makse välistamine mõjutab neid ettevõtluskonto kasutajaid, kes on liitunud II sambaga. Käesoleva aasta 1. mai seisuga oli II sambaga liitunud 4 402 ettevõtluskonto kasutajat ja mitteliitunuid oli 2 952. Muudatus vähendab küll ettevõtluskonto kasutaja netotulu, kuid samas suurendab sissemaksleid pensioni II sambasse ja sedakaudu ettevõtluskonto kasutaja tulevast pensioni. Kehtiva jagamisskeemiga võrreldes suureneks nt aastas 25 000 eurot ettevõtluskonto kaudu teeniva inimese II sambasse standardmääraga (2%) tehtavad sissemaksed 181,82 eurolt 500 eurole, millele lisandub 4% sotsiaalmaksuks kantavast osast. Kõrgeima määra (6%) valimisel oleks sama tulutaseme juures sissemaks oluliselt suurem ehk 1 500 eurot aastas. Muudatus võrdsustaks ettevõtluskonto kasutaja sissemaksle suuruse samasuurt palgatulu teeniva inimese panusega II sambasse ja võimaldaks tulevikus saada suuremat pensioni.

Lisaks sellele vähendab eelkirjeldatud muudatus II sambaga liitunute jaoks ravikindlustuskaitse saamise eelduseks olevat tulu suurust. Edaspidi ei sõltu see enam asjaolust, kas ettevõtluskonto kasutaja on liitunud kogumispensioni II sambaga ning kõikide kasutajate jaoks on nõutav tulu piirmäär sama. See suurendab maksustamise erikorra lihtsust ja arusaadavust.

#### 11.1.4 Ettevõtluskonto andmete avalikustamine

Ettevõtluskonto andmete avalikustamine mõjutab ettevõtluskonto kasutajalt teenust ostvaid isikuid. Võimalus kontrollida esitatud andmete õigsust maandab teenuse ostja täiendava maksukohustuse tekkimise riski.

Muudatus välistab võimaluse, et ettevõtluskonto on küll avatud ja teenuse/kauba ostjale on näha ettevõtluskonto omamise fakt, kuid teenitav ettevõtlustulu suunatakse tavalisele pangakontole, mistõttu vähendab muudatus ka kuritarvituste võimalusi.

## 11.2. Mõju krediitiasutustele

Maksuhaldurile ettevõtluskontole tasu maksjate kohta teabe esitamine mõjutab ettevõtluskonto avamise teenust pakkuvaid krediitiasutusi. Hetkel pakub Eestis seda teenust üksnes üks krediitiasutus, AS LHV Pank. Seega on mõjutatav sihtrühm väike.

## 11.3 Mõju Maksu- ja Tolliametile

Ettevõtlustulu maksu suuruse arvutab Maksu- ja Tolliamet ja seda vahetult pärast krediitiasutusest ettevõtluskontole raha laekumise kohta info saamist. Kehtivate reeglite kohaselt tõi II sambaga liitumine erinevate arvestuspõhimõtete rakendamist kaasa üksnes kogutud maksu jagamisel. Edaspidi tuleb maksuhalduril lisaks maksu jagamisele arvestada isiku II sambast tulenevaid kohustusi juba maksusumma määramisel ehk krediitiasutusele maksusumma broneerimiseks info edastamisel.

II samba muudatustest tingitud erinevate ettevõtlustulu maksu määrade ja jagamisskeemide rakendamine eeldab Maksu- ja Tolliametilt arvestatavaid arendusi.

Äriühingu täiendava tulumaksukohustuse vähendamine või kaotamine suurendab ettevõtluskonto kasutamise kontrollimise vajadust. Eelduseks on tasu maksja kohta täiendavate andmete saamine krediitiasutuselt.

## **12. Muudatuste koondmõju ettevõtjate ja/või maksumaksjate halduskoormusele**

Ettevõtluskonto on oma olemuselt madala halduskoormusega tulu maksustamise erikord. Teenuse ostmisel ettevõtluskonto kasutajalt puudub teenuse saajal kohustus kanda ettevõtluskonto kasutaja andmed TÖR-i, esitada vastav maksudeklaratsioon ja tasuda maksu. Teenuse osutaja ei pea erinevalt FIE-st pidama arvestust oma tulude ja kulude üle ega esitama vastavaid maksudeklaratsioone. Niisamuti on madal maksuhalduri halduskoormus – kogu maksuarvestus põhineb lihtsustatud viisil füüsilise isiku pangakonto andmete alusel. See on lihtsalt kontrollitav. Maks tasutakse automaatselt. Suuremate tulude maksumäära langetamine, ettevõtlustulu maksu jagamisskeemi muutmine ja ettevõtluskonto andmete avalikustamine ei mõjuta ettevõtluskonto kasutajate ega neilt kaupa või teenust ostvate isikute halduskoormust.

Täiendav halduskoormus lisanduks krediitiasutusele ettevõtluskontole tasu maksja kohta andmete esitamise kohustuse kehtestamisel. Iga laekumise kohta esitatavatele üldandmetele lisanduksid edaspidi ka andmed tasu maksja kohta. Nimetatud muudatus eeldab täiendavat IT-arendust nii krediitiasutuse kui ka maksuhalduri jaoks.

## **13. Muudatuste rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse eeldatavad kulud ja tulud**

Ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse muudatused eeldavad maksuhaldurilt IT-arenduste tegemist tulenevalt ettevõtlustulu maksu määra ja jagamisreeglite muutmisest ning ettevõtluskonto andmete avalikustamisest.

## Äriühingul ettevõtluskonto kasutajalt teenuse ostmisel tekkiva tulumaksukohustuse osaline või täielik kehtetuks tunnistamine

Väljatöötamiskavatsuses kaaluti kahte muudatust, millest esimene võimaldaks äriühingul osta ettevõtluskonto kasutajalt 500 euro ulatuses kalendrikuus teenust ilma täiendava tulumaksukohustusega. Teine alternatiiv vabastaks äriühingu täiendavast tulumaksukohustusest olenemata makstud tasu suuruselt. Võib eeldada, et muudatuse järgselt suunatakse teatav osa füüsilise isikuna võlaõigusliku lepingu alusel teenust osutavaid inimesi ettevõtluskontot avama, mis vähendaks arvestatavalt tasu maksja maksukoormust.

Krediitiasutusest täiendavate andmete saamine vähendab maksupettuste riski ja sedakaudu omab positiivset mõju maksulaekumisele. Samas on selle võimalikku ulatust keeruline hinnata.

Tabelis esitatud mõju sisaldab ka ettevõtlustulu maksu laekumise kasvu.

**Tabel 1.** Äriühingul ettevõtluskonto kasutajalt teenuse ostmisel tekkiva maksukohustuse osalise kaotamise (kuni 500 eurot kuus) mõju riigieelarvele aastatel 2023-2026

	2023	2024	2025	2026
Inimeste arv	12 080	24 159	36 239	36 239
Vähemlaekumine in kohta, € aastas	-181	-188	-196	-206
<b>Mõju VS positsioonile, mln € aastas</b>	<b>-2,2</b>	<b>-4,5</b>	<b>-7,1</b>	<b>-7,5</b>

Allikas: Rahandusministeeriumi arvutused

**Tabel 2.** Äriühingul ettevõtluskonto kasutajalt teenuse ostmisel tekkiva maksukohustuse kaotamise mõju riigieelarvele aastatel 2023-2026

	2023	2024	2025	2026
Inimeste arv	12 080	24 159	36 239	36 239
Vähemlaekumine in kohta, € aastas	-338	-350	-366	-384
<b>Mõju VS positsioonile, mln € aastas</b>	<b>-4,1</b>	<b>-8,5</b>	<b>-13,3</b>	<b>-13,9</b>

Allikas: Rahandusministeeriumi arvutused

## Madalama maksumäära rakendamise piirmäära tõstmine

Madalama maksumäära rakendamise piirmäära tõstmine 40 000 euroni vähendab ettevõtlustulu maksu laekumist.

**Tabel 3.** Ettevõtlustulu maksu määra (20%) rakendamise piirmäära tõstmise mõju riigieelarvele aastatel 2023-2026

	2023	2024	2025	2026
Inimeste arv	58	69	83	100
<b>Mõju VS positsioonile, €</b>	<b>-111 021</b>	<b>-150 266</b>	<b>-207 096</b>	<b>-285 824</b>

Allikas: Rahandusministeeriumi arvutused

Tulevikus võib eeldada ettevõtluskonto kasutajate arvu ja teenitava tulu kasvu, mis omakorda suurendab ettevõtlustulu maksu laekumisi tasandades muudatusega tekkivat vähemlaekumist.

### Ettevõtlustulu maksu jagamise reeglite muutmine

Ettevõtlustulu maksu ja selle jagamise reeglite muutmine selliselt, et vabatahtlikult makstavad maksed lisanduvad ettevõtlustulu maksu standardmäärale (20%), suurendab nii tulu- kui ka sotsiaalmaksu laekumist. Lisaks suurendab muudatus makseid II sambasse. Mõju erinevate maksude lõikes on toodud tabelis 4.

**Tabel 4.** Ettevõtlustulu maksu jagamise reeglite muutmise mõju maksulaekumisele aastatel 2023-2026

	2023	2024	2025	2026
Maksubaas	10 595 609	10 972 707	11 466 479	12 039 803
Ettevõtlustulu maks, 22%	2 196 844	2 275 029	2 377 406	2 496 276
<b>Mõju tulumaksu laekumisele, €</b>	<b>+22 651</b>	<b>+23 457</b>	<b>+24 513</b>	<b>+25 738</b>
<b>Mõju sotsiaalmaksu laekumisele, €</b>	<b>+37 370</b>	<b>+38 700</b>	<b>+40 442</b>	<b>+42 464</b>
<b>Laekumine II sambasse <sup>9</sup>, €</b>	<b>+77 722</b>	<b>+80 488</b>	<b>+84 110</b>	<b>+88 315</b>

Allikas: Rahandusministeeriumi arvutused

### 14. Edasine mõjude analüüs

Väljatöötamiskavatsuses kirjeldatud probleemide lahendamiseks valitud lahendustega ei kaasne olulisi mõjusid. Sellest tulenevalt ei ole seaduseelnõu koostamise eel ega käigus kavandatud ka põhjalikumat mõjuanalüüsi.

## VI. Kavandatav õiguslik regulatsioon ja selle väljatöötamise tegevuskava

### 15. Valitav lahendus

<b>15.1. Töötatakse välja uus tervikseadus</b>		<b>15.2. Muudatused tehakse senise seaduse struktuuris</b>	X
--	--	--	---

<b>15.3 Selgitus</b>	Ettevõtlustulu maksu määraga seotud muudatuste tegemiseks ja tasu maksja andmete edastamiseks muudetakse ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seadust ning ettevõtluskonto andmete avalikustamiseks maksukorralduse seadust. Äriühingu tulumaksukohustuse muudatused tingivad tulumaksuseaduse muutmise. Muudatuste maht ei ole suur.
----------------------	---

### 16. Puudutatud ja muudetavad õigusaktid

Ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seadus, maksukorralduse seadus ja tulumaksuseadus, kui muuhulgas muudetakse ka äriühingu maksustamisreegleid.

### 17. Edasine kaasamise plaan – keda, millal ja kuidas kaasatakse

Eelnõu väljatöötamiskavatsus esitatakse kooskõlastamiseks ministeeriumidele ja arvamuse avaldamiseks Eesti Pangaliidule, Eesti Töandjate Keskliidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, EVEA-le, Eesti Maksumaksjate Liidule ja AS-le LHV Pank.

### 18. Põhjaliku mõjuanalüüsi toimumise aeg

Põhjalikku mõjuanalüüsi ei planeerita.

<sup>9</sup> Arvutused tehtud 2% kogumispensioni makse määraga.



<b>19. Eeldatav kontseptsiooni (HÕNTE § 1 lg 3) valmimise ja kooskõlastamisele saamise aeg (kui järgmise sammuna koostatakse eelnõu kontseptsioon)</b>	Eelnõu kontseptsiooni ei koostata.
<b>20. Eeldatav eelnõu avaliku konsultatsiooni ja kooskõlastamise aeg</b>	2022. aasta IV kvartal
<b>21. Õigusakti eeldatav jõustumise aeg</b>	Eelnõu on võimalik vastu võtta 2023. aasta I poolaastal. Rakendamine mitte hiljem kui 1. jaanuar 2025.a (sõltub IT arendustest ja II samba muudatuste jõustumisest).
<b>22. Vastutavate ametnike nimed ja kontaktandmed</b>	Rahandusministeeriumi Maksu- ja tollipoliitika osakonna nõunik Kairi Ani kairi.ani@fin.ee